

จากกล้วยไม้ท้องถิ่นถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของชีวิตไทย

..... ระเบียบ สำนัก

เมื่อประมาณต้นเดือนสิงหาคม 2537 องค์การซึ่งอ้างตัวเองว่าทำหน้าที่อนุรักษ์พันธุ์ไม้ระดับโลก ได้ส่งแบบสอบถามมายังผู้เขียนขอให้เสนอความคิดเห็น โดยที่แจ้งว่าจะมีการประชุมพิจารณา เพื่อนำพันธุ์กล้วยไม้ธรรมชาติชนิดหนึ่งคือ *Dendrobium cruentum* ซึ่งคนไทยเรียกกันว่า **เอื้องปากนกแก้ว** มีแหล่งกำเนิดอยู่ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยเช่น พังงา กระบี่ และระนอง เข้าไปไว้ในบัญชี 1 ซึ่งหมายความว่า จะมีการกำหนดให้ใช้อำนาจห้ามการส่งค้าขายระหว่างประเทศ

การที่ผู้เขียนไม่สนใจกรอกแบบสอบถามและส่งกลับไป สืบเนื่องมาจากการที่ตนเองมองด้วยเหตุผลซึ่งกว้างและลึกซึ้งกว่า เพียงนำเอาพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งมาพิจารณาว่าหายากหรือไม่ หากเพราะเห็นว่าการส่งแบบสอบถามมาให้ถ้ามองเผินๆ เสมือนต้องการรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำไปประกอบการพิจารณา แต่หากมองลึก ๆ น่าจะมีแนวโน้มนำไปใช้เป็นข้ออ้างเท่านั้น เนื่องจากวิธีการในลักษณะนี้ ผู้เขียนเคยพบมาแล้วก่อนการประกาศใช้อำนาจควบคุมพันธุ์พืชอื่น ๆ ซึ่งมีการกระทำกันมาก่อน

แม้ว่าชนิดหลัง ยังไม่ทันที่จะมีการกำหนดกฎระเบียบออกมาก็ตาม หากนำสังขรณ์ที่ชี้ไว้ว่า **เหตุของสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งปรากฏอยู่ในรากฐานของชน** คงวินิจฉัยได้ไม่ยากว่า แม้เพียงมีการคิดที่แสดงอย่างชัดเจนแล้วว่า มีเหตุ - ปรากฏชัดแล้ว

ผู้เขียนตระหนักถึงความจริงว่า หากคนชาติที่ลัทธิที่ควรปรากฏอยู่ในรากฐาน ผู้ที่ฉลาดกว่าย่อมเห็นแล้วว่า คนในสังคมของประเทศที่ด้อยพัฒนารวมถึงคนไทย **ยังมีวิญญูมากก็ยิ่งรู้สึกเห่อเหิม และยิ่งเกิดความเห่อเหิมก็ยิ่งสะท้อนแนวโน้มมุ่งสร้างวัตถุแข่งกันเองมากขึ้น** ยิ่งคนที่ชีวิตชั้นสู่ระดับสูงขึ้น มีอำนาจมากขึ้น ก็ยิ่งมีโอกาสชนะรับกระแสจากคนต่างถิ่นซึ่งถืออิทธิพลวัตถุเหนือกว่า

ทาสในเรือนใจของชีวิตไทย ซึ่งมีเหตุมีผลสืบเนื่องมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปวัตถุ อันมีเหตุสืบเนื่องมาจากผลพวงทางวัฒนธรรมของชนต่างถิ่น ที่แอบแฝงมาในรากฐานการศึกษา เป็นสิ่งกำหนดให้คนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ยินยอมชีวิตตนเองเข้าไปอยู่ภายใต้การจัดการ ยิ่งมีอำนาจและมีผลประโยชน์ ก็ยิ่งมีความภักดีต่อกระแสดังกล่าวลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ภายในระบบอำนาจบริหารและการจัดการของรัฐซึ่งแฝงไว้ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวนั้น เมื่อองค์กรต่างถิ่นหยิบยกประเด็นใดขึ้นมาพูดและชี้ว่า **นี่คือปัญหา จึงต้องใช้อำนาจบังคับปิดกั้นคนระดับล่างเพื่อหวังแก้ไข** คนในกลุ่มนั้นก็จะต้องสนองแนวโน้มผลักดันให้เป็นไปตามแนวทางนั้น ๆ ส่วนคนในกลุ่มซึ่งทำมาค้าขายอยู่เมื่อถูกปิดกั้นก็จะดิ้นรนต่อสู้ ซึ่งความจริงแล้วการที่เขาใช้กลยุทธ์ปิดกั้น คงคาดการณ์ไว้แล้วว่า กลุ่มอำนาจระดับบนจะต้องมีการออกกฎระเบียบขึ้นมาใช้ปิดกั้นกันเองไม่ให้มีโอกาสใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาได้อย่างอิสระ ซึ่งในระยะยาวกฎระเบียบที่ออกมาใช้ก็จะมีส่วนช่วยให้สิ่งซึ่งพวกเขาได้นำไปแล้ว มีโอกาสพัฒนาเพื่อการค้าขายกันได้อย่างอิสระ ส่วนในด้านเราเองหากรู้เท่าทันได้ในภายหลังก็จะลุกขึ้นยืนบนขาตัวเองได้ยาก เนื่องจากแต่ละรายต่างก็ติดกฎระเบียบต่าง ๆ ทำให้ไล่ทันเขาได้ยากยิ่งขึ้น

ส่วนคนของเราเองที่ทำการค้าขายอยู่แล้ว หลังจากที่เรากฎระเบียบบังคับกันเองทำให้เขาเปิดให้ค้าขายได้ต่อไป แม้ว่าจะต้องพบกับความยุ่งยากลำบากกว่าก่อนที่ปรารถนาแต่เพียงว่า **ก็ยังดีกว่าเขาอนุญาตเปิดโอกาสให้เราค้าขายกันต่อไปได้เช่นปกติ** ซึ่งสิ่งนี้เองที่เผยให้เห็นได้ชัดเจนว่า กระแสการต่อสู้ในช่วงแรก ๆ ของคนกลุ่มนี้ เป็นเพราะเห็นเพียงผลประโยชน์ส่วนตนถูกปิดกั้นเท่านั้น หากใช้สืบเนื่องมาจากจิตสำนึกที่พึงรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีความ

เป็นไทของตนเองและท้องถิ่นไม่ เรื่องนี้ น่าจะสะท้อนให้เห็นเงื่อนไขซึ่งเป็นปัญหาแฝงอยู่ในรากฐานการศึกษาอย่างสำคัญที่สุดที่ฝังรากไว้แต่ชนรุ่นหลัง โดยเฉพาะในกลุ่มที่ยังคงมีจิตวิญญาณหลงเหลืออยู่เพื่อร่วมกันพิจารณาแก้ไข

หากมีกฎหมายออกมาบังคับคนท้องถิ่นเดียวกัน และร่วมเกิดร่วมตายอยู่กับชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นทรัพยากรท้องถิ่น แม้สิ่งซึ่งนำมาพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์เพื่อการค้าขาย โดยที่มีการควบคุมให้ต้องจดทะเบียนเสียก่อน ผู้มีโอกาสเติบโตขึ้นมาก่อนย่อมมีโอกาสจะได้ก่อน ส่วนรายย่อย ๆ หรือรายได้ที่เกิดตามมาจากภายหลังย่อมเอื้อมไม่ถึง แต่กลับถูกระบบกำหนดให้ต้องไปเกาะรายใหญ่ ไม่เช่นนั้นแล้วจะเติบโตได้ยาก หากมองที่โครงสร้างการผลิตและการค้าก็คือ **กฎระเบียบที่ส่งเสริมระบบผูกขาดให้มีโอกาสเติบโต รวดเร็วยิ่งขึ้น**

หากมองที่โครงสร้างสังคม ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาเช่นไทยกำลังมุ่งแก้ปัญหาให้คนระดับล่างมีโอกาสเติบโตขึ้นมาได้อย่างอิสระเพื่อหวังฟื้นฟูพลังจากฐานพื้นฐาน และหวังผลในด้านการสืบทอดกระแสการพัฒนา ดังเช่นความหวังในการพัฒนาเยาวชนคนเกิดทีหลังเพื่อให้ทำหน้าที่สืบทอดกระแสซึ่งชนรุ่นก่อนได้สร้างสรรค์ไว้ต่อไปสู่นาคต ระบบปิดกั้นที่เกิดขึ้นใหม่ย่อมส่งผลทำลายทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมให้มุ่งไปสู่ภาวะคับแคบเร็วขึ้นไปอีก ยิ่งมีกฎระเบียบเกี่ยวกับสิทธิบัตรพันธุ์พืชติดตามมา หากมองสิ่งซึ่งเกิดขึ้นแล้วจากอดีตเพียงไม่นานปีนักโดยที่มีสิ่งนี้ติดตามมาอย่างกระชั้นชิด คงสรุปได้ว่า **เป็นสิ่งที่อยู่บนพื้นฐานกระแสเดียวกัน ที่เกิดมาอย่างรับต่อกันเป็นช่วง ๆ** คงหวังจะเอากันให้คนท้องถิ่นต้องตายคาแผ่นดินจริง ๆ ใช่หรือไม่ น่าจะเป็นคำถามที่หาคำตอบได้ไม่ยากสำหรับผู้ที่ไม่ใช้ชีวิตอยู่ไปเพียงวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น

เราไม่ได้คัดค้านเรื่องสิทธิบัตรพันธุ์พืชหากสิ่งนี้มีการใช้กันในเมืองฝรั่งซึ่งมีพื้นฐานการศึกษาของคนทั่วไปที่อิสระพอสมควร แต่รากฐานคนไทยโดยเฉพาะคนระดับล่างซึ่งยังต้องการให้มีการพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นอย่างมาก ในขณะที่สภาพความเป็นจริงของเกษตรกรไทยยังคงปลูกอะไรปลูกตามกันหนึ่ง ปลูกตามคำสั่งนายทุนอีกหนึ่ง และนำความคิดในการหาตลาดไปมอบไว้กับคนระดับบน ไม่ว่ามอบแก่คนในกลุ่มที่เข้าไปเป็นรัฐบาลหรือมอบแก่ผู้ประกอบการตลอดจนพ่อค้า แทนที่จะคิดสร้างผลิตผลแนวใหม่ ๆ และหาตลาดเองได้อย่างอิสระ ตลอดจนถึงการมีรากฐานความรู้สึกที่ไม่ยอมตามกันคนอื่น

ดังนั้นจึงทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่า **สิ่งซึ่งอิทธิพลต่างชาตินำเข้ามาอ้างว่าเพื่อการอนุรักษ์หนึ่ง กับอ้างว่าเพื่อต้องการคุ้มครองพันธุ์พืชอีกหนึ่ง แต่ไม่พูดถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนระดับล่างและเยาวชน ซึ่งเป็นทั้งพื้นฐานและอนาคตของทุกคน จริง ๆ แล้วก็คงมีเป้าหมายเพียงการหวังสร้างระบบผูกขาดระดับโลก อย่างปราศจากความรับผิดชอบต่อมวลมนุษยชาติเท่านั้น**

ดังที่ได้มีการกล่าวถึงหลักการดำรงชีวิตประการหนึ่งว่า **กาลเวลาเป็นสิ่งที่สูญจกคน** มาถึงบัดนี้ก็จะเริ่มเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นว่า การตั้งองค์กรระดับโลกขึ้นมาไม่ว่าเรื่องใด เพื่อสานตีสู่ของโลกรหรือเพื่อหวังใช้เป็นเครื่องมือให้แก่ประเทศซึ่งมีอิทธิพลมากกว่า สำหรับตักตวงประโยชน์จากประเทศเล็ก ๆ ที่มีทรัพยากรมากพอสมควร และคนในประเทศเล็ก โดยเฉพาะเมื่อมีโอกาสก้าวขึ้นไปสู่อำนาจสูงขึ้น มักมีแนวโน้มนิยมชมชื่นและตะเกียกตะกายขึ้นไปสู่สิ่งซึ่งถูกชูขึ้นมาให้เห็นว่าคือระดับโลก แทนการมองที่ตนเองและพิจารณาให้เห็นถึงความจริงได้ถ่องแท้ยิ่งขึ้น

อนึ่ง เรามักปรารภกันเป็นครั้งคราวว่า **ในสภาพสังคมไทยยุคปัจจุบัน ไม่ว่าใครจะจับงานใด หากมีผลเป็นที่น่าพึงพอใจ มักขึ้นอยู่กับการชักจูงให้ขาดการสืบทอด** สำหรับเรื่องนี้ ถ้ามองในกรอบของงานกล้วยไม้ อาจทำให้รู้สึกว่าคุณเองยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยว ชาดผู้ซึ่งสานกระแสการต่อสู้เพื่อส่วนรวมอย่างจริงจัง แต่ถ้ามองโดยไม่ยึดติดอยู่เพียงกล้วยไม้ หากมองที่คนคงพบว่า หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เพราะยังมีคนอื่นซึ่งอาจจับเรื่องอื่น และในกรอบของสิ่งนั้นอาจรู้สึกว่าคุณเองยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยว ถ้าคนผู้มีอุดมการณ์เหล่านี้รวมตัวกันได้โดยไม่ยึดติดอยู่เพียงกรอบของสิ่งซึ่งเป็นรูปแบบไม่ว่าเรื่องใด เราคงไม่โดดเดี่ยว หากเริ่มต้นได้ทุกเรื่องที่มีข้อมูลจากประสบการณ์และมีความพร้อมที่จะทำ

จากรากฐานความรักในสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งแต่ละคนมีอยู่อย่างเป็นธรรมชาติในตนเอง ถ้ามุ่งมั่นปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยไม่หวั่นไหวต่ออิทธิพลของสิ่งซึ่งปรากฏเป็นภาพที่ล่อตาล่อใจใด ๆ ทั้งสิ้น ท่ามกลางสภาพความหลากหลายซึ่งเห็นได้ทั่ว ๆ ไป ย่อมมีโอกาสสานกระแสนิ่งซึ่งกันและกันเป็นหนึ่งเดียวได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงน่าจะอยู่ที่ว่า ภายในรากฐานแต่ละคนสามารถถือสัจจะของการพึงตนเองไว้ได้อย่างมั่นคงเพียงใดและบุคคลผู้นั้นได้ยอมปราศจากการแสดงออกซึ่งข้ออ้างใด ๆ ทั้งสิ้น การแพทย์ตัวเองเท่านั้นที่สามารถทำลายเกียรติ ศักดิ์ศรี และคุณค่าที่แท้จริงของชีวิตแม้วันนี้อาจยังไม่รู้สึก วันหนึ่งข้างหน้ามิวันใดก็วันหนึ่งน่าจะรู้ได้ไม่ว่าเร็วหรือช้า.